

नेपालको पहिलो

कृषि

साप्ताहिक

Nepal's First Agriculture Weekly

Shreenagar

श्रीनगर - कृषकको सहयात्री
"कृषकको उन्नति, समृद्धि तथा सुखद जीवनप्रति समर्पित"

कृषकको समस्याको सहि पहिचान अर्गी समाधान.....
श्रीनगर एगो फार्म

www.safnepal.com

● वर्ष ४ ● अङ्क ३५ ● २०७२ चैत्र २१ गते आइतबार ● (April, 3, 2016) ● मूल्य रु.१०/-

मन्त्रालयमा

सचिव

पौडेलको

हुकुमी शासन

○ फिल्मको दृश्यमा रुने मन्त्री किसानको पीडामा खिन्न पनि भएनन्

○ पृष्ठ ३ मा

○ कृषक परिचय पत्र वितरणमा कोटा प्रणाली रोक्न आग्रह

○ पृष्ठ ७ मा

प्लाष्टिक बोराको

टेण्डरमा विवाद

○ पृष्ठ ३ मा

पुष्प व्यवसायलाई

आधुनिकीकरण गर्न आग्रह

○ पृष्ठ ५ मा

हरित क्रान्ति अग्रसर हुँदै म्याग्दीका किसान

० सन्तोष गौतम

म्याग्दी । म्याग्दीको घर-५ का ६५ वर्षीय रामचन्द्र बरुवालले तरकारी खेती सुरु गर्दा न गाउामा तरकारी किनेर खाने चलन थियो, न त व्यावसायिक तरकारी खेती नै । तरकारी लगाएपनि घरायसी उपभोग, छिमेकी र आफन्तलाई कोशेली दिने मात्र चलन थियो ।

एककाइस वर्षअघि मुस्ताङमा सरकारी जागिर छाडेर तरकारी खेती गर्न घर फर्किएका थिए बरुवाल । अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना (एक्याप)ले सञ्चालन गरेको कृषि तालिममा सहभागी भएपछि विसं २०५१ मा उनले सो क्षेत्रमै पहिलो पटक तरकारीका विरुवा उत्पादन गर्न थालेका थिए । “तरकारी पनि किनेर खान्छन र ? भनेर प्रश्न गर्थे,” बरुवाल सम्झन्छन्- “ताजा तरकारी नबिक्ने भएकाले जीविकोपार्जनका लागि करै सावारीमा लगाउने तरकारीका बेना उत्पादन गरेर बेच्थे ।” तर अहिले बरुवालका दिन फिरेका छन् । फोनमै तरकारीको ‘अर्डर’ आउछ । बारीबाटै तरकारी बिक्री हुन्छ ।

“पहिला तरकारी खेती गर्ने र बेच्ने चलन थिएन,” म्याग्दी जिल्लाका अगुवा कृषकहरूमध्येमा पर्ने बरुवाल भन्छन्- “अहिले गाउागाउामा तरकारी खेतीको लहर नै चलेको छ ।” घरको पैयुपाटास्थित ११ रोपनी पुख्र्यौली खेतमा चार वर्षअघि व्यावसायिक तरकारी खेती सुरु गरेका बरुवालले वार्षिक सात लाख रुपैयाँ बराबरको तरकारी बेच्ने गरेका छन् । मौसमी रुपमा अन्य पााच जनालाई रोजगारी दिएका बरुवाल खर्च कटाएर वार्षिक भन्डै चार लाख रुपैयाँ बचत समेत गर्दछन् । तरकारी बेच्नेको आम्दानीले घरजग्गा किन्दा लागेको ऋण तिरका बरुवालले खेती विस्तार गरेर मासिक एक लाख रुपैयाँसम्म आम्दानी गर्ने लक्ष्य राखेका छन् ।

“लाहुरे”को जिल्लाको रुपमा चिनिने म्याग्दीमा केही वर्षअघिसम्म व्यावसायिक तरकारी खेती गरेका कृषक भेटाउन मुस्किल हुन्थ्यो । देशमा द्वन्द्वको अन्त्य भई शान्ति प्रक्रिया सुरु भएपछि व्यावसायिक तरकारी खेतीको लहर चलेको म्याग्दीमा मेहनत गर्न सकेमा आफ्नै गाउँठाउँमा आयआर्जनको सम्भावना रहेको उदाहरण प्रस्तुत गर्न सफल धेरै कृषक भेटिन थालेका छन् । यसको नमुनाको रुपमा लिन सकिन्छ बेनी नगरपालिका १ रत्नेचौरका ४५ वर्षीय निरबहादुर थापालाई । गैरसरकारी संस्था धौलागिरि सामुदायिक स्रोत विकास केन्द्र (डिसिआरडिसी) मा दश वर्षसम्म कर्मचारीको रुपमा काम गरेका थापा जागिरबाट भन्दा तरकारी खेतीको कमाइबाट सन्तुष्ट छन् ।

बेनी-बागलुङ सडकको छेउमा रत्नेचौर गाउँभन्दा तलतिर विसं २०६८ मा ६ रोपनी जमिन भाडामा लिएर तरकारी खेती थालेका थापाले गत फागुन महिनामा एक लाख १२ हजार रुपैयाँको गोलभेंडा बेचे । “एक दिन ४७७ किलोग्राम टमाटर बेचेर १८ हजार ४७७ रुपैयाँ आम्दानी भयो,” खुसी व्यक्त गर्दै थापाले भन्छन्- “नासु सरहका कर्मचारीले महिनामा पाउने तलब बराबरको कमाइ एकै दिन हुँदाको क्षण निकै आनन्दको अनुभूति गर्ने ।” छ रोपनी जमिनमा गोलभेंडाको साथै

प्याज लगायतका तरकारी लगाएका थापाले गत कात्तिकमा प्रतिकिलो एक सय रुपैयाँका दरले काउली बेचेर तेह्र हजार ४०० आम्दानी गरेको उनी बताउँछन् । बजारको माग अनुसारको मौसमी/बेमौसमी तरकारी खेती गर्ने थापाले आफू स्वरोजगार बनेका मात्र छैनन् अरु तीन जनालाई रोजगारी पनि दिएका छन् । “आफन्त र छिमेकीले विदेश जान सल्लाह दिएपनि आफ्नै ठाउँको माटोमा परिश्रम गर्ने अठोटका साथ तरकारी खेती गरेको हुँ,” थापाले भने- “मेहनत गर्न सके हाम्रै देशमा धेरै सम्भावनाहरू छन् ।” चार वर्ष साउदी अरबमा काम गरेर घर फर्किएका बेनी नगरपालिका १ रत्नेचौरका ५२ वर्षीय चन्द्रबहादुर महतलाई तरकारी खेती गरेपछि आम्दानीका लागि अरु बाटो रोज्नु परेको छैन । विसं २०५५ सालदेखि व्यावसायिक तरकारी खेती गर्दै आएका चन्द्रबहादुर र उनकी श्रीमती कृष्णकुमारी महतले जीवनस्तर सुधार ल्याएको मात्र नभई नाम र दाम कमाउन पनि सफल भएका छन्, तरकारीबाटै । महत दम्पतीले एकै महिनामा डेढ लाख रुपैयाँसम्मको तरकारी बिक्री गर्छन् ।

दुईजना मजदुरलाई ज्याला र अन्य खर्च कटाएर मासिक ४५ देखि ५० हजार रुपैयाँसम्म बचत हुने गरेको कृषक कृष्णकुमारीले बताइन् । तरकारी खेतीबाट उनीहरूले तीन छोराछोरीलाई पढाउने र घरखर्च चलाएर बचत पनि गर्ने गरेका छन् । स्वदेशमै रहेर तरकारीबाट ‘हरित क्रान्ति’ गरेका धारका रामचन्द्र, रत्नेचौरका निरबहादुर र महत दम्पती जस्तै पौरखी र मेहनती कृषकको सफलताले पैसाका लागि विदेशमा पुगेका युवालाई पनि यसतर्फ आकर्षित गरेको छ ।

ताकम गाविस-५ का ३७ वर्षीय धनबहादुर पौडेल टनेलभित्र लगाएको गोलभेंडा र तरकारी बिक्री गरेरै राम्रै आम्दानी गरेका छन् । छ वर्ष भारत, चार वर्ष साउदी र तीन महिना बहराइनमा काम गरेर गाउा फर्किएका पौडेलले दरवाड-२ ढाँडखर्कमा पाँच रोपनी जग्गा भाडामा लिएर गोलभेंडा, बन्दा, काउली, सिमी, साग लगायतका तरकारी खेती गरेका छन् ।

तरकारी बेचेर वार्षिक तीन लाख ५० हजार रुपैयाँ आम्दानी गर्न सफल पौडेल विदेशमा आठ/दश हजार रुपैयाँका लागि अरुको अधिनमा रहेर, शोषण सहैर दुःख गर्नुभन्दा आफ्नै गाउँठाउँमा परिवारसँगै रमाएर तरकारी खेती गर्दा धेरै सुख, आम्दानी र सन्तोष मिलेको अनुभव सुनाउँछन् । सडकसागै बजार विस्तार, छिटो आम्दानी गर्न सकिने, स्वरोजगारको अवसर, सरकारी तथा गैरसरकारी सङ्घ संस्थाले सञ्चालन गर्ने तालिम र अनुदानका कार्यक्रमका कारण म्याग्दीका कृषकहरू व्यावसायिक तरकारी खेतीतर्फ आकर्षित भएका हुन् । खेती विस्तार र उत्पादन वृद्धि हुँदै गएकोले जिल्ला तरकारीमा आत्मनिर्भर बन्न थालेको छ । कृषि विकास कार्यालयको तथ्याङ्क अनुसार म्याग्दीमा वार्षिक १३ हजार मेट्रिकटन तरकारी खपत हुन्छ । पछिल्लो समय आन्तरिक उत्पादन वृद्धि भएपछि आयात घट्दै गएको बेनी क्याम्पस चोकका तरकारी व्यवसायी कृष्णप्रसाद सुवेदीको भनाई रहेको छ उनका अनुसार म्याग्दीको तरकारी बजार केही वर्षअघिसम्म बागलुङ, चितवन, धादिङ सहित तराईका जिल्ला र

भारतबाट भिकाइने तरकारीमा निर्भर थियो । पछिल्लो समय म्याग्दीको साथै पर्वतको धाईरिङ, मल्लाज र शालीजाका कृषकले स्थानीय तरकारी बजार धानेका छन् । आर्थिक वर्ष २०७१/७२ मा म्याग्दीमा १० हजार ६१२ मेट्रिक टन तरकारी उत्पादन भएको थियो । हाल जिल्लामा ९८१ हेक्टर क्षेत्रफलमा व्यावसायिक तरकारी खेती हुँदैआएको छ । आर्थिक वर्ष २०६८/६९ मा ८२९ हेक्टरमा भएको खेतीबाट आठ हजार ५९४ मेट्रिक टन तरकारी टन उत्पादन भएको थियो । पछिल्ला चार वर्षमा डेढ सय हेक्टरमा खेती विस्तार र दुई हजार मेट्रिक टनभन्दा बढी उत्पादन बढेको कृषि विकास कार्यालयका योजना अधिकृत ज्योती क्षेत्रीले जानकारी दिए । नाकाबन्दी, मधेश आन्दोलन र इन्धन अभावमा ढुवानीको समस्याले भारत तथा देशका अन्य जिल्लाबाट आयात हुन नसकेपनि यहा अभाव नदेखिनुले पनि म्याग्दी तरकारीमा आत्मनिर्भर बन्दै गएको तथ्याङ्क पुष्टि गर्छ । अर्कोतर्फ म्याग्दीबाट वार्षिक २५ करोड रुपैयाँ मूल्य बराबरको आलु र तरकारी बागलुङ, पर्वत र पोखरामा निर्यात हुने गरेको कृषि विकास कार्यालयको तथ्याङ्क छ । छिटो प्रतिफल प्राप्त हुने तरकारी खेती विस्तारका लागि युवा लक्षित अनुदानका कार्यक्रम सञ्चालन गरेको वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत श्यामप्रसाद रिजालले बताउँछन् । प्राविधिक तालिमका साथै कृषक समूहलाई अनुदानमा प्लास्टिक टनेल, बीऊ वितरण जस्ता कार्यक्रमहरू पनि सञ्चालन भइरहेका छन् ।

रत्नेचौर, ज्यामरुककोट, घतान, सिंगा, बाबियाचौर, पात्लेखेत, पिप्ले, दरवाड, अर्मन, ताकम, विम, राम्चे, हिस्तान, बेग, भुरुङ तातोपानी, शिख, धार, नारच्याङ, दाना लगायतका स्थल तरकारी खेतीका लागि पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास भएका छन् । पहिले घरमा उपभोग गर्ने तरकारी किन्ने कृषकहरू अहिले आफैँ बेचेर नगद आम्दानी गर्छन् ।

आयआर्जन र रोजगारीको अवसर सिर्जना हुनुका साथै जिल्लाको आर्थिक विकासमा पनि सघाउ पुग्ने सम्भावना रहेको तरकारी खेतीमा विभिन्न किसिमका चुनौतीहरू पनि देखिएका छन् । कृषकहरूका अनुसार एकताको कमी, बजार मूल्य नपाउने, ढुवानीको समस्या, मजदुर नपाउने र बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रवाह गर्ने कृषि कर्जा प्राप्त गर्न अपनाउनुपर्ने फन्कटिलो प्रक्रिया तरकारी खेतीमा लाग्ने किसानले भोग्दै आएका समस्या हुन् । यसैगरी, कृषि प्रविधिज्ञको कमी, कृषकको सुविधाका लागि निर्माण भएका सङ्कलन केन्द्रहरू उपयोगमा नआउनु, तालिम तथा गोष्ठीमा सदरमुकाम आसपासका कृषकहरूको बढी पहुँच हुनु र अनुदानमा पहुँचवाला कृषकको बोलवाला रहनुले पनि नगरपालिका बाहिरका क्षेत्रमा तरकारी खेती विस्तारका लागि समस्या देखिएको छ ।

कृषि उपज सङ्कलन केन्द्रहरूको उपयोग गर्ने, हाटबजारको व्यवस्थित सञ्चालन गर्ने, तरकारीको मूल्यमा एकरूपता ल्याउने, जिल्ला बाहिरको बजार खोजी गर्ने, ढुवानी सहज बनाउने र कृषकलाई सरल तथा छिटो छरितो कृषि कर्जा र प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने आवश्यकता रहेका यहाँका किसानहरू औल्याउँछन् ।

कृषिमा गरिएको अनुदान पारदर्शिता कहिले हुने ?

कृषि विकास मन्त्रालयले साना, मझौला एवं ठूला गरी विभिन्न किसिमका अनुदान किसानहरूलाई उपलब्ध गराउँदै आईरहेको छ । कृषि विकास मन्त्रालय मातहतका कार्यालयहरूले उपलब्ध गराउँदै आईरहेको अनुदानका विषयमा विगतदेखि नै टिका टिप्पणी हुँदै पनि आईरहेको छ । युवा लक्षित अनुदानदेखि करोडौँका अनुदान कृषि क्षेत्रको विकासका नाममा सरकारले दातृनिकायले सञ्चालन गरेको आयोजनाहरू मार्फत प्रस्ताव पेश गरिएका आधारमा उपलब्ध गराउँदै आईरहेको छ । तर, वर्षौँदेखि वितरण गरिँदै आएको अनुदान अपारदर्शिता भएको भन्दै संसदको कृषि तथा जलस्रोत समितिमा नै प्रश्न उठेको छ । मुलुकलाई कृषि प्रधान भन्ने अनि विदेशबाट खाद्यान्न आयात गरिरहनु परेको अवस्थालाई समेत दृष्टिगत गर्ने हो भने हालका दिनसम्म कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि उपलब्ध गराईएका अनुदानको उपलब्धि अभैसम्म पनि देखिन सकेको छैन ।

कृषि तथा जलस्रोत समितिमा कृषि मन्त्रालयले उपलब्ध गराएका अनुदानमाथि प्रश्न उठ्नु भनेको अनुदान वितरणमा गडबडी भएकै कारण यस्ता प्रश्न उठ्दै आईरहेका छन् । विगतमा पनि सो समितिले कृषि विकासका लागि वितरण गरिएका अनुदान माथि प्रश्न उठाउँदै आएको मात्र होइन सरकारी अनुदान वितरण गरिएका ठाउँ, व्यक्ति सम्पर्क समेत पारदर्शिता गर्न निर्देशन दिएको भएपनि सो कार्य अहिलेसम्म पूरा हुन सकेको छैन ।

कृषि विकास मन्त्रालयले दुई वर्ष भित्र कृषि आत्मनिर्भर बन्नका लागि २७ बुँदे प्रतिवद्धता समेत ल्याएको छ । सो प्रतिवद्धता कायम गर्नका लागि पनि सायद अनुदान पारदर्शिता हुने हो भने मन्त्रालयले बनाएको योजना सार्थक बन्ला । अनि त्यसकै आडमा कृषि विकास रणनीतिको पनि कार्यान्वयन हुने संकेत देखिएला कि ? सरकार कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि पकेट क्षेत्र निर्धारण गर्दै जाने, किसानहरूमा नाममा अरबौँ रुपैयाँको अनुदान वितरण गर्दै जाने तर, त्यही अनुदान बालुवामा पानी हाले जस्तै हुने हो भने न त एडिएस ले सार्थकता पाउला न त मुलुक नै कृषिमा आत्मनिर्भर हुन्छ ।

मुलुकलाई साँच्चै नै कृषि प्रधान देश बनाउने र कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउने हो भने कृषि क्षेत्रमा गरिएको लगानीलाई पारदर्शिता र एकद्वार प्रणाली लागू गर्नु आवश्यक छ । विदेशी दातृनिकायका नाममा गैरसरकारी संस्थाहरू मार्फत हावादारी किसिमले अनुदान उपलब्ध गराउने, कृषि सामग्री उपलब्ध गराउने काम तत्कालै रोक्नु आवश्यक छ ।

आफ्नै सूचना

नेपालको पहिलो कृषि साप्ताहिकका रूपमा प्रकाशित कृषि साप्ताहिकमा तपाईंका क्षेत्रमा भए/गरेका कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचना/समाचार वा लेख/रचनाहरू छन् भने हामीलाई बिहिबारभित्र पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ ।

सम्पर्क

कृषि साप्ताहिक, बागबजार

इमेल : sajnepal@gmail.com

web: www.krishionline.com

मन्त्रालयमा सचिव पौडेलको हुकुमी शासन

० हिमा पौडेल (स्वस्ती)

काठमाडौं । अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अकृत सम्पत्तिमा

गर्ने नाममा मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूले गर्नु पर्ने चालु आर्थिक वर्षका नियमित कार्यक्रमहरू समेत प्रभावित हुन थालेका छन् । जसका कारण पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयमा हुकुमी शासन चलाउँदै आईरहेका सचिव पौडेलका कारण पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय दिनप्रतिदिन खस्कदै गईरहेको छ । कृषि विकास मन्त्रालय विभाजन गरी पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय स्थापना पश्चात निकै उत्साही देखिएका पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय मातहतमा रहेका कर्मचारीहरू अहिले सचिवको कार्यशैलीका कारण निरुत्साहित भएका छन् । पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय प्राविधिक मन्त्रालय भएको कारण कुराभन्दा काम बढी हुनु पर्ने भएपनि त्यसो हुन सकेको छैन । पशुपन्ध्री विकास मन्त्री शान्ता मानवी मृदु स्वभाव की भएका कारण पनि ठाडो निर्देशन दिन नसकेकै कारण मन्त्रीको सोझोपनको फाइदा सचिवले उठाउँदै आईरहेको आरोप पनि लाग्दै आईरहेको छ । किसानका पक्षमा काम गर्नु पर्ने, मन्त्रालयले परिणाममुखि काम गरेर देखाउनु

साकार हुने देखिंदैन । मन्त्रालय विभाजन भएको चालु आर्थिक वर्षका मन्त्रालय परिणाम मुखि काम गरेर देखाउन सकेन भने यो मन्त्रालयको औचित्य माथि प्रश्न उठ्ने छ । हुन त अहिले पनि पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयको औचित्य माथि संसदीय समितिमा नै प्रश्न उठिसकेको छ । अन्ततोगत्वा सचिव कृष्ण चन्द्र पौडेलकै कारण मन्त्रालयको अस्तित्व घरापमा परिरहेको वरिष्ठ पशु चिकित्सक बताउँछन् । पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयको एक मात्र ठूलो आयोजनाका रुपमा रहेको हिमाली आयोजना विगत तीन महिनादेखि आयोजना प्रमुख विहिन हुंदा पनि मन्त्रालय कानमा तेल हालेर बसिरहेको छ । एडिबीको आर्थिक सहयोगमा सञ्चालनमा रहेको मन्त्रालयको सबै भन्दा ठूलो आयोजना हिमाली आयोजनामा आयोजना प्रमुख डा. अमर शाहले अवकाशको मिति नजिकिएपछि विदामा बसेका कारण विगत तीन महिनादेखि आयोजना कार्यालय प्रमुख विहिन अवस्थामा चल्दै आएको छ । निमित्त आयोजना प्रमुख रहेका कौशल पौडेल पनि सहसचिवमा बढुवा भएपछि अहिले हिमाली आयोजना शाखा अधिकृतको भरमा चलिरहेको छ । करोडौंको अनुदान उपलब्ध गराउँदै आईरहेका हिमाली आयोजनामा आयोजना प्रमुख नहुंदा प्रस्ताव स्वीकृत भएका अनुदान सम्झौता गर्न बसेका व्यवसायिक किसानहरूसंग आयोजना सम्झौता गर्न सकेको छैन । आयोजना सम्झौता हुन नसकेपछि हिमाली आयोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरू पशु सेवा विभागका महानिर्देशक गुहान पुगेका छन् ।

तर, हिमाली आयोजनाको प्रमुख नियुक्तिका लागि मन्त्रालय मार्फत सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले नै पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयको सहसचिव मध्येबाट एक जनालाई जिम्मेवारी दिन सक्नेछ । आफू मातहतको आयोजना प्रमुख विहिन हुंदा मौन बसिरहेका सचिव कृष्ण चन्द्र पौडेल अहिले विना तयारी मन्त्रालयले सार्वजनिक गरेको ४० बुंदे प्रतिवद्धता कार्यान्वयन गर्ने भन्दै आफू मातहतमा रहेको सहसचिव, उपसचिव लगायतका कर्मचारीहरूलाई हल बनाउने प्रयास गरिरहेका छन् । हिमाली आयोजनामा कार्यालय प्रमुख विहिन बनाउनुमा सचिव पौडेल मन्त्रालयलाई असफल बनाउने र कृषि विकास मन्त्रालयमा नै गाभ्ने भन्ने योजनामा लागेको बताइएको छ । हिमाली आयोजनाको प्रमुखमा पशु उत्पादन निर्देशनालयका कार्यक्रम निर्देशक डा. विमलकुमार निर्मललाई पशु सेवा विभागको उप महानिर्देशकमा

सरुवा गरी हिमाली आयोजना प्रमुख समेत बनाउने भनिएपनि सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा फाइल अड्किएको बताइएको छ । तर पनि आयोजना निमित्त प्रमुख विहिन हुनु जस्तो लज्जास्पद विषय अरु के हुन सक्छ र ? त्यसैगरी पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय मातहतमा रहेको राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डमा पनि चैत्रको पहिलो सातादेखि नै कार्यालय प्रमुख विहिन भएको छ । दुई साता वितिसक्दा पनि पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयले बोर्डमा न त कार्यकारी निर्देशक नियुक्ति गर्न सकेको छ, नत निमित्त प्रमुखको रुपमा कसैलाई तोक्न नै सकेको छ । मन्त्रालयलाई खरायो गतिमा लैजाने कि कछुवा गतिमा लम्क्याउने भन्ने मुख्य भूमिका मन्त्रालयका सचिवकै जिम्मेवारीमा हो । तर हुकुमी शासनमा चल्ने सचिव पौडेलका कारण भन्नु भन्नु अस्तव्यस्त हुँदछ ।

छानविन गरिरहेको लप्सीमा पिचडी धारी पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयका सचिव कृष्णचन्द्र पौडेल सहसचिव स्तरका कर्मचारीलाई नासुको जिम्मेवारी दिएर काममा लदाईरहेका छन् । जसका कारण पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयका उच्च अधिकारीहरू आफ्नो जिम्मेवारीलाई पन्छाएर भएपनि सचिवले निर्देशन गरेका कार्यहरू मात्र गरिरहेका छन् । पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयले सार्वजनिक गरेको ४० बुंदे प्रतिवद्धता कार्यान्वयन

पर्ने मन्त्रीको निर्देशन भएपनि सचिव पौडेल प्रचारमुखि कार्यक्रममा व्यस्त देखिन्छन् । पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालय मातहत रहेको कार्यालयहरू सचिव पौडेलकै कारण अस्तव्यस्त बनेको छ । कार्यालय प्रमुख नभएको ठाउँमा निमित्त कार्यालय प्रमुख समेत सचिव पौडेलले तोक्न सकेका छैनन् । यस्तो अवस्थामा एक वर्षभित्र अण्डामा, दोस्रो वर्षमा मासुमा र तेस्रो वर्षमा दूधमा आत्मनिर्भर हुने पशुपन्ध्री विकास मन्त्रालयको सपना

हर्मेटिक ब्यागको टेण्डरमा विवाद

काठमाडौं । भूकम्प गएको एकवर्ष पुग्न लाग्दा पीडित किसानहरूले उत्पादन गरेको कृषि उपजलाई सुरक्षित गर्नका लागि कृषि विकास मन्त्रालय पोष्ट हार्भेष्ट निर्देशनालयले वितरण गर्न लागेको प्लाष्टिक ब्यागको टेण्डर प्रक्रियामा विवाद आएको छ ।

पोष्ट हार्भेष्ट निर्देशनालयले करीव ७ हजार संख्यामा हर्मेटिक ब्यागको टेण्डर प्रक्रियामा खरिद ऐन अनुरूप नै गरिएको भएपनि त्यसको गुणस्तर चेकजांचको विषयलाई लिएर सो विवाद आएको हो । टेण्डरका लागि तोकिएको मापदण्ड बमोजिमको प्लाष्टिकको बोरा (हर्मेटिक ब्याग) को कुन गुणस्तरको हो भन्ने चेकजांच गर्ने आधिकारिक निकाय नेपालमा नभएकोले निवेदकहरूले नै आफ्नो गुणस्तर प्रमाणित गरेर पठाएका कारण यो अन्यायता आएको हो । पोष्ट हार्भेष्ट निर्देशनालयका सूचना अधिकारी महेश्वर तिवारीले सो विवादका विषयमा खरिद नियमावली अनुरूप नै टेण्डर माग गरिएको भएपनि मूल्यांकन समितिले प्रस्ताव पेश गरेका मध्ये सबैभन्दा कम मूल्य कबोल गर्ने प्रस्तावलाई स्वीकृत गर्नु पर्ने भएको भएपनि गुणस्तरका आधारमा प्रति बोरा ७ रुपैयाँ फरक पेश गरेको दोस्रो प्रस्तावलाई स्वीकृत गरेको बताए ।

तर उनले पनि स्वीकृत प्राप्त प्रस्तावले पेश गरेको ब्याग गुणस्तर आफूहरूले चेक जांच भन्दा पनि उनीहरूले पेश गरेको सर्टिफिकेटका आधारमा गरिएको बताए ।

फिल्मको दृश्यमा रुने मन्त्री किसान पीडामा खिन्न पनि भएनन्

काठमाडौं । चलचित्रको दृश्यमा गाई मरेर दृश्यले भावुक भएर रुने कृषि विकास मन्त्री हरिबोल प्रसाद गजुरेल किसानहरूको पीडामा दुखित हुन नसकेको किसानहरूले आरोप लगाएका छन् । गत साता मुलुकभर आएको हावा हुरी, असिना पानीका कारण कृषि क्षेत्रमा करोडौंको नोक्सानी भएका छन् । चर्को व्याजमा ऋण लिएर खेती गरिरहेका किसानहरू यतिखेर रुनु न हाँस्नुमा बस्नु परेको छ ।

असिना पानी, हुरी बतासका कारण किसानहरूको करोडौं रुपैयाँ खर्च गरेर व्यवसायिक रुपमा तरकारी खेती गरिरहेका किसानहरूको टनेल ध्वस्त भएका छन् । तर सरकारले अहिलेसम्म किसानका पक्षमा बोल्न सकेको छैन । काठमाडौं उपत्यकामा मात्र करोडौंको लगानी ध्वस्त भएका छन् । किसानहरू दैवि विपत्का कारण हरेक दिन जसो जीउदै भएपनि मरेतुल्य हुने गरी जीवन विताउन बाध्य छन् ।

चर्को व्याजको ऋण, भत्किएका टनेल, नष्ट भएका तरकारी बारी हेरे गहभरी आंशुमा किसानहरू परिरहेका छन् । यस्तो पीडादायी अवस्थामा किसानका पक्षमा देखिनु पर्ने कृषि मन्त्री र कृषि मन्त्रालयले न त क्षति संकलन गर्न सकेको छ । न त किसानहरूलाई राहतको व्यवस्था नै गर्न सकेको छ । आखिर दुई वर्षभित्र कृषिमा आत्मनिर्भर बन्ने भाषण छाँट्ने मन्त्री चलचित्रको दृश्यमा गाई मर्दा भावुक हुंदा आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्रका किसानहरूको करोडौंको क्षति हुंदा किन भावनात्मक रुपमा दुख व्यक्त गर्न सकेका छैनन् । कृषि क्षेत्रमा भएको हानी नोक्सानीको तथ्यांक संकलन गर्न लगाई किसानहरूलाई थोरै भएपनि राहत प्याकेज ल्याउ किन सकेनन् ? मन्त्रालयले थोरै भएपनि राहत प्याकेज घोषणा गरेको भए पनि हुन्थ्यो होला नि होइन र ?

एउटै टनेलमा २० लाख नष्ट

हावा हुरीको पीडामा सिन्धुपाल्चोकका नैना लामा पनि परे, उनको एउटै टनेलबाट करीव २० लाख बराबरको क्षति भएको छ । नैना लामाले मूलपानीमा करीव ३५ रोपनी जग्गामा व्यवसायिक तरकारी फार्म सञ्चालन गरेका थिए । विगत तीन वर्षदेखि क्रियाशील रुपमा तरकारी उत्पादनका लागेका लामाले गतवर्ष पनि हावाहुरीसंगै धेरै टनेलहरू गुमाए । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय काठमाडौंमा गएर राहतका लागि निवेदन पनि हाले तर आजका दिनसम्म पाउन सकेका छैनन् ।

अहिले फेरि विपत्ति आईपरेको छ । लाखौं रुपैयाँ खर्च गरेर व्यावसायिक कृषि गरिरहेका उनको सपना गत सोमबारको हावा हुरीले एकै छिनमा तहस नहस गरिदिएको छ । करीव ५० लाख खर्च गरेर बनाएको एक सयवटा भन्दा बढी टनेल त्यही हावाहुरीले लथालिङ्ग बनाईदियो । प्लाष्टिक घर सबै उडाईदियो । २० लाख बराबरको टनेल पूर्ण रुपमा क्षति भएको छ, उनको । न रुन सकेका छन् न हाँस्न नै ।

सरकारले कृषिलाई व्यवसायिक बनाउनु पर्दछ भने पनि व्यवसाय गर्ने युवा पुस्ताहरूले यस्तै हावा हुण्डरीको सामना गर्नु परेको छ । कतैबाट पनि राहत पाउदैनन् किसानहरूले । फेरि सरकार भनिरहेको छ युवा लक्षित कृषि विकासका कार्यक्रम सफल भएको छ । नैना लामा त एक उदाहरण मात्र हुन् । यस्ता सयौं किसानहरूको तरकारी फार्म यतिखेर ध्वस्त छ । तर जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरूसंग कुनै रेकर्ड छैन । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय काठमाडौंका कर्मचारीहरू भन्छन् अहिलेसम्म कोही पनि गुनासो गर्न आएका छैनन् रे गुनासो गरेर नै विचार किसानहरूले के नै पाउँछन् र गुनासो गर्न आउन् । अहिले काठमाडौं उपत्यका भित्र मात्र करीव तीन सयभन्दा बढी टनेलहरू ध्वस्त भएको व्यवसायिक किसानहरू बताउँछन् । यो विषम परिस्थितिमा किसानहरूलाई राहतको केही प्याकेज ल्याउने तिर मन्त्रालयले किन चासो दिएको छैन खै ? वास्तविक रुपमा नै मन्त्रालय किसान मैत्री भईदिएको भए यस्तो दैवि विपद्का बेला किसानहरूको घाउमा मलम लगाउनका लागि जिल्ला स्थित दैवि प्रकोप व्यवस्थापन समिति वा कृषि विकास मन्त्रालयकै दैवि विपद् शाखा मार्फत किसानका पक्षमा काम गर्नु पर्ने होइन ? असिना, पानी वा हावा हुरीले किसानहरूको खेती नष्ट भयो भने उचित राहत नपाएपछि, किसानहरूलाई कृषि उत्पादनमा सक्रिय गराउन कसरी सम्भव होला ? यस्तै अवस्था आयो भने किसानहरू पेशाबाट पलायन नहोला भन्न सकिंदैन ।

कृषि मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : १९ चैत्र २०७२

अवधि : १९ चैत्र २०७२ - २५ चैत्र २०७२

लागि : बाँके, रुपन्देही, बारा जिल्ला

(जारी गर्ने: PPCR/BRCH/AMIS Project, MOAd, AERD, NARC and Agro-met Section, DHM)

मौसमी तथ्यांकहरू

५ चैत्र २०७२ देखि ११ चैत्र २०७२ सम्मको मौसमी अवस्था

मौसमी विवरण	जिल्ला		
	बाँके	रुपन्देही	बारा
कूल वर्षा (मि.मी.)	०.०	०.०	०.०
अधिकतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	३०.४-३६.०	३१.७-३५.७	३१.५-३४.६
न्यूनतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	१२-१५.६	१३.८-१७	१२-१५.६
अधिकतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	७०.८-९५.९	५५-९२	५७-८७
न्यूनतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	१६.७-३८.१	१०-३०	३१-५९
हावाको गति(मि/से)को दायरा	१.७५-१२.७५	३.७५-१४.७५	३-७
हावाको दिशाको दायरा	दक्षिण - पूर्व	दक्षिण - पश्चिम	दक्षिण - पश्चिम

१२ चैत्र २०७२ देखि १८ चैत्र २०७२ सम्मको मौसम विवरण

विवरण	जिल्ला		
	बाँके	रुपन्देही	बारा
वर्षा (मि.मी.)	छिट्टा	छिट्टा	३.९
अधिकतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	३४.५-३५.५	३२.६-३६.५	३३.०-३५.५
न्यूनतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	१४.५-१९.६	१६.१-२०.३	१६.०-२२.२
अधिकतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	६६.५-८९.८	४५-६९	६०-७८
न्यूनतम सापेक्ष आर्द्रता	२६.४-३७.८	२०-४५	४०-५७
हावाको गति m/s	२.७५-७.५	१.७५-८.५	१.५-४.२५
हावाको दिशा	दक्षिण पूर्व - दक्षिण पश्चिम	दक्षिण पूर्व - दक्षिण पश्चिम	पूर्व - दक्षिण पश्चिम

कृषि सल्लाह

क) मौसम विश्लेषण :

गत हप्ताको समग्र मौसमी विश्लेषण (बाँके)

गत हप्ताको मौसम साताभार सामान्यतया सफा रह्यो। साताको मध्यमा पूर्ण बदलीको अवस्था रह्यो र छिटपुट वर्षा भयो। साताको अन्तमा दिनभर आकाश खुले पनि बेलुकी पख आंशिक बदली रह्यो। दिउंसोको तापक्रम ३५.५° सेल्सियससम्म पुग्यो। साताभरी नै वायुको दिशा उत्तर पश्चिम रह्यो।

आउंदो हप्ताको मौसम अवस्था (बाँके)

आगामी हप्ता शुरुवातदेखि पश्चिमी वायुको प्रभाव रहनेछ। पश्चिमी वायुको कारण साताभरी आंशिक बदली रहनेछ। यस प्रणालीका कारण साताको मध्यमा छिटपुट वर्षा हुनेछ। दिउंसोको तापक्रम (३४-३६)° सेल्सियस वीच रहने छ। औषत आर्द्रता ५०% प्रतिशतको आसपास रहने छ।

ख) बालीनाली :

१ धान :

- चैते धानको २१-२५ दिनको बेना २-३ बटा प्रति गावामा रोप्नुपर्दछ।
- खेत हिल्याउने बेलामा डि.ए.पी. २.२ केजी युरिया २.८ केजी र म्युरेट अफ पोटास १.६ केजी प्रति कठको दरले हाल्नु उपयुक्त हुन्छ।
- सुख्खा मौसमको असरबाट धानको वीउ राखेको व्याडका बेनालाई जोगाउन ग्रीन मिराकल भोल ३ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाएर हप्तामा २ पटक बेलुकीपख छर्नुहोला।

२. मकै (बाँके)

- मकैको बोट संख्या धेरै भएमा मकै उम्रेको १५-२० दिनपछि नराम्रो, रोगी वा कमजोर बोटहरू उखेली दिनु उपयुक्त हुन्छ।
- मकै रोपेको ४०-४५ दिनपछि सिंचाई गरी २.१ केजी युरिया मल प्रति कठको दरले टपड्रेस गर्नु उपयुक्त हुन्छ।
- मकै वालीमा फट्टयाड्ग्राको आर्थिक क्षतिको अनुगमन गर्दा यदि ७-१२ बटा फट्टयाड्ग्रा प्रति बर्ग मिटर पाइएमा मात्र विषादीको प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ। आर्थिक क्षति हुने अवस्थामा प्राविधिकको सल्लाह अनुसार मालाथियन ५० प्रतिशत ईसी २ एम.एल प्रति लिटरको दरले छर्नु पर्दछ।

३. अरहर (रुपन्देही)/चना बाँके :

- कोसामा लाग्ने गवारो (पड बोरर) कीरा व्यवस्थापनको लागि १० ग्राम भेली प्रति लिटर पानीमा मिसाई बनाएको घोलमा HaNPV (हेली एन.पि.भी) २५० LE को १.५ मिलि हालेर सांभको समयमा स्प्रे गर्नुपर्दछ, वा व्याकटेरिया जन्य (वी.टी) Bt (डाई पेल, बायो लेप) ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाएर सांभको समयमा स्प्रे गर्नुपर्दछ। वा क्लोरानट्रानिलिप्रोल (कोराजेन) १८.५ ईसी ०.४ मिलि प्रति लिटर पानीमा मिसाईबोट भिज्ने गरी स्प्रे गर्नुपर्दछ।

४ फलफूल वाली

- तापक्रम बढ्दै जाने तथा सापेक्ष आर्द्रता घट्दै जाने भएकोले असरबाट जोगाउन यसै वर्ष सार्नु भएको केरा, कागती, आंप, लिची आदिमा ७-७ दिनको फरकमा र बढिसकेको लिची, आंप कागतीमा १०-१० दिनको फरकमा सिंचाई गर्नु पर्दछ।
- तापक्रम बढ्दै जाने भएकाले कागतीको बोटको डांठमा प्वाल पार्ने गवारो कीरा र पुतलीको लाभाको प्रकोप बढ्न सक्छ। बगेचा निरीक्षण गरी नियन्त्रणमा उपाय अपनाउनु पर्दछ।
- फूल फुल्ने समय भएकोले कागती, लिची, आंप खेती गर्नु भएका कृषकहरूले मौरीको भ्रमण प्रोत्साहन गर्न विषादी प्रयोग नगर्नु होला।
- कागती, आंप, लिची, खेती गर्नु भएका कृषकले केराउगोडे फल भएका भए प्लान्टोप्लेक्स नाम हर्मोन सिफारिस मात्रामा छरेमा फल भर्ने समस्या कम हुन्छ।
- गत महिना सुक्ष्म खाद्यतत्व युक्त मल प्रयोग गर्नु भएको छैन भने अब ढिला नगर्नु होस्। सुक्ष्म खाद्य तत्व युक्त एग्रोमिन वा मल्टिप्लेक्स छर्नु होस्।

तरकारी वालीहरू :

- प्याजको पात सुक्ने समस्या समाधानको लागि डाईथेनियम-४५ (मेन्कोजेव) २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई छर्नुपर्दछ।
- खुर्सानीमा भाईरस रोग लागेको भएमा भिर्कोन एच भोल १ एम.एल.प्रति लिटर पानीमा मिसाई छर्नुपर्दछ।
- काँक्रो, फर्सी समूहको लहरे वालीमा लिफ माइनरको प्रकोप कम गर्नको लागि तल तलको पुरानो पातहरू हटाउनु पर्दछ।
- भण्टाको डांठ तथा फलको गवारो व्यवस्थापनको लागि गवारोको कारण ओइलाएको मुण्टा, पात तथा फल टिपी करीब १

फुट गहिरो खाडलमा पुर्ने वा जलाउने। क्लोरानट्रानिलिप्रोल (कोराजेन) १८.५ ई.सी, ०.२ एम.एल प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी छर्ने।

- भण्टाको डांठ सुक्ने रोगको लागि वेभिष्टिन ५० % डब्लू. पि.को २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली पात तथा फल भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ।
- फल दिने वाली गोलभेडा, भण्टालाई अरु वाली भन्दा अलि बढि खाद्यतत्वको आवश्यकता हुने भएकोले पहिलो वाली टिपिएको हरेक १५-२० दिनको फरकमा युरिया मल १० ग्राम प्रति बोटको दरले टपड्रेस गर्नु पर्दछ। यस्तै गरी सुक्ष्म खाद्य तत्व जस्तै मल्टिप्लेक्स/ट्रिप्लेक्स एग्रोमिनलाई २ एमएल प्रति लिटर पानीमा घोलेर बोटमा स्प्रे गर्नु पर्दछ।

फल कृहाउने औसा

- काँक्रो, फर्सी समूहको लहरे वालीमा फल कृहाउने औसाबाट बच्नको लागि क्यु ल्युर युक्त बोटल ट्राप प्रति हेक्टर ८ ओटाको दरले राख्नु पर्दछ। साथै प्रत्येक २ हप्तामा नयां क्यु ल्युर युक्त बोटल परिवर्तन गर्नु पर्दछ।
- फलफूल वालीमा फल कृहाउने औसाबाट बच्नको लागि मिथायल इयुजिनल युक्त बोटल ट्राप प्रति कठ १ ओटाको दरले राख्नु पर्दछ। साथै प्रत्येक २ हप्तामा नयां मिथायल इयुजिनल युक्त बोटल परिवर्तन गर्नु पर्दछ।
- मालाथिन ५० ई.सी, २ एमएल प्रति लिटर र २ ग्राम चिनी (भेली) पानीमा मिसाएर प्रति हेक्टर २०-२५ ठाउंमा फूल फुल्नु अगाडि देखि १-१ महिनाको अन्तरमा छर्ने।

रातो खपटे किरा :

- काँक्रो, फर्सी समूहको लहरे वालीमा रातो खपटे कीराबाट बच्नको लागि
- लाभाहरू जमीनको सतहभन्दा अलिकति मुनि बस्ने भएकोले समय समयमा गोडमेल गर्नु उपयुक्त हुन्छ।
- कीराले विहान र बेलुका नोक्सान पुर्‍याउने भएकोले सांभकष कावोक्सिसल(५० डब्लू.पि) २ ग्राम प्रति लिटरको दरले माटो र बोट भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ।

अन्य : ○ सापेक्षिक आर्द्रता घट्बढ भईरहने हुनाले घरमा भण्डारण गरिएको खाद्यान्न तथा वीउलाई रोग तथा कीराबाट बचाउन समय समयमा हेरचा गर्नु उपयुक्त हुन्छ।

- खेतवारीमा देखिने सबै कीराहरू हानिकारक हुँदैनन्। तसर्थ कीरा देखिने वित्तिकै विषादीको प्रयोग नगरौं। मित्रजीव कीराहरू जस्तै माकुरा, गाईने कीरा, सात थोप्ले, खपटे कीरा, बारुला, नमस्ने कीरा(प्रेडिङ्ग मेन्टीड) देखिएमा तिनीहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरौं।

- मौरी धारमा रोग, सुलसुले र रानु भए नभएको नियमित अवलोकन गर्नु पर्दछ।

कम्पोष्ट मल बनाउने तरिका

माटोको उत्पादकत्व जोगाउन प्रांगारिक पदार्थको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ।

गाईबस्तुको मलले नपुगेमा बरिपरि पाइने फाट्टापाट, स्याउला आदि कुहाएर कम्पोष्ट मल बनाउन सकिन्छ। १ मिटर गहिरो, २ मिटर चाक्लो खाडल खनी फाट्टापाट, स्याउला र कोसेवालीहरूको भ्याग विभिन्न तहमा खाडलमा जम्मा गर्नु पर्दछ। छिटो र राम्रोसंग कुहियोसु भनेर खाडलको शुरुमा र प्रत्येक तहको बीच बीचमा जंगलको माटो गोबर मल आदि कुराहरू जोरनको रुपमा राख्नु पर्दछ। खाडल भरिएपछिमाथिबाट हिलोमाटो वा खरानीले टाली स्याउला वा प्लाष्टिकले छोप्नु पर्दछ। कुहिनको लागि चिस्यान चाहिने हुनाले डुबान नहुने गरी राम्रोसंग कुहिन बेलामा गाईबस्तुको गहुंत र घरमा नै खेर गएको पानी खाडलमा जाने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ। मिश्रणको कुहिन क्षमता र बाहिरको तापक्रम अनुसार ३० देखि ५० दिनमा मिश्रणलाई फर्काउनु पर्दछ। नजिकै अर्को खाडलखन्दा फर्काउन सजिलो हुन्छ। ठाउं अनुसार ३ देखि ६ महिनामा राम्रोसंग कुहिएको कम्पोष्ट मल तयार हुन्छ। वालीहरूको आवश्यकता अनुसार तयारी कम्पोष्ट मललाई तुरुन्तै प्रयोग गर्न पनि सकिन्छ र पछिको लागि संचय गरेर राख्न पनि सकिन्छ।

गोठमल सुधार

गाईबस्तुको मलमूत्र, घांसपातका अवशेषहरू र सोत्तरलाई गोठको नजिकै थुपारेर गोठमल तयार गरिन्छ। गोठे मल सुधार गर्दा कृषकका केही अभ्यासहरूमा पुनर्विचार गर्नुपर्ने देखिन्छ। विशेष गरी मूत्रमा गोबरमा भन्दा दोब्बर मात्रामा नाईट्रोजन तत्व पाईन्छ। मूत्र चुहिएर वा सुकेर खेर नजाओस् भनेर सोस्ने खालको सोत्तर प्रशस्त प्रयोग गर्नु पर्दछ। सजिलै कुहिन र दलहन वा कोसेवालीको भ्यागलाई सोत्तरको रुपमा प्रयोग गर्दा मलको गुणस्तर पनि राम्रो हुन्छ। गोठबाट कुलेसो बनाई गोबरमल जम्मा गर्ने खाडलमा मूत्रलाई जम्मा गर्न पनि सकिन्छ। घामपानीबाट जोगाउन छानो वा छाप्रोको व्यवस्था गर्नुपर्दछ। खेतवारीमा खनजोत गर्नु भन्दा धेरै दिन पहिला मात्र थुपारेर राख्दा पोषक तत्व नष्ट हुने हुँदा मल खेतवारीमा लगेपछि तुरुन्त खनजोत गरेर माटोमा मललाई मिलाउनु पर्छ। हिउंदा वा सुख्खा ठाउंमा खाडल विधिबाट र वर्षामा वा पानी जम्ने ठाउंमा थुप्रो विधिबाट गोठमल बनाउनु उपयुक्त हुन्छ। खाडल खन्दा कम गहिराईमै पानी भेटिने अवस्थामा अर्ध खाडल विधि अपनाउन सकिन्छ। जमीनको सतहमा बरिपरिबाट ढुङ्गा वा काठपातको वार लगाएर त्यसभित्र मल थुपार्दा र थुप्रो दुवै विधिको फाइदा लिन सकिन्छ। जुनसुकै विधि अपनाएर पनि गोठको नजिकै भयो भने काम गर्न सजिलो हुन्छ। कम्पोष्ट जसरी फर्काउनु त पर्दैन। तर बेला बेलामा फिजाएर सतह टमक्क बनाउनु पर्दछ। राम्रोसंग कुहाएर मात्र गोठमल प्रयोग गर्नुपर्दछ।

बोडो मिश्रण(१)बनाउने तरिका

एक प्रतिशतको बोडो मिश्रण तयार गर्न १० ग्राम चुन १ लिटर पानीमा घोलेर बनाउनु पर्दछ। निलोतुथो १० ग्रा, चुन १ लिटर पानीमा घोलेर बनाउनु पर्दछ। निलोतुथो फलन समय लाग्ने हुनाले रातभरी पानीमा राखी फलन दिनु पर्दछ। प्लाष्टिकको बाटिनमा एक लिटर पानीमा २०० ग्राम निलोतुथो र प्लाष्टिकको अर्को बाटिनमा एक लिटर पानीमा २०० ग्राम चुन राखेर छुट्टै छुट्टै घोल्नु पर्दछ। यसरी बेग्ला बेग्लै भाडामा पगालेको निलोतुथो र चुनलाई तेस्रो प्लाष्टिकको बाटिनमा मिसाएर घोल तयार गर्नु पर्दछ। यसको लागि निलोतुथो र चुनको गोलसंगसँगै बराबर रुपमा मिमिने गरी खन्याउँदै जाने र अर्को व्यक्तिले लट्टीले चलाउँदै जानु पर्दछ। यसरी तयार भएको घोलमा १८ लिटर पानी थपि २० लिटर बनाउनु पर्दछ। यस्तो मिश्रण तयार गर्दा धातुको भाँडा प्रयोग गर्नु हुँदैन। यसरी मिश्रण बनाईसकेपछि निलोतुथो र चुनको मात्र मिसाएर नमिसाएको जान्छु पर्दछ। यसको लागि एउटा सफा खिया नलागेको चक्कु वा ब्लेड घोलमा डुवाउने र निकालेर हेर्ने। यदि यसमा खिया लागे जस्तो रङ्ग आएमा पुन : चुन थपे चलाउँदै जाने र फेरि जान्छे। यसरी चक्कु वा ब्लेडमा खिया नआई सफा छ भने मिश्रण तयार भयो भन्ने बुझ्नु पर्दछ। निलो लिट्मस पेपर डुवाउदा रातो गरेको २४ घण्टा भित्र छरी सक्नु पर्दछ। पानी परेको वा चर्को घाम लागेको बेला बोडो मिश्रण छर्नु हुँदैन।

पुष्प व्यवसायलाई आधुनिकीकरण गर्न आग्रह

काठमाडौं। युवा रोगगारीका लागि अभिन्न अंग बनेको पुष्प व्यवसायको विकास गर्न अझै बाँकी रहेको कृषि विकास मन्त्री हरिबोल गजुरेललेले बताएका छन्। उन्नाइसौं पुष्प प्रदर्शनी कार्यक्रमलाई उद्घाटन गर्दै मन्त्री गजुरेलले सो कुरा बताएका हुन्।

पुष्प व्यवसायलाई प्रतिष्पर्धी बनाउनका लागि उन्नत बीउ विजन, तालिम प्राप्त किसानहरूको आवश्यकता रहेको उल्लेख गर्दै मन्त्री गजुरेल पुष्प व्यवसाय पछिल्लो समयमा युवाहरूको आकर्षक कृषि व्यवसाय बन्दै गईरहेकाले यसको आधुनिकीकरण तर्फ अग्रसर हुन व्यवसायीलाई आग्रह समेत गरेका छन्।

कार्यक्रममा बोल्दै कृषि सचिव उत्तमकुमार भट्टराईले पुष्प

व्यवसायीहरूले गुणस्तरीय पुष्प उत्पादनमा ख्याल गर्नु पर्ने बताए।

पुष्प व्यवसाय नीतिलाई कार्यान्वयन गर्न व्यवसायीलाई आग्रह गर्दै उनले पुष्प

व्यवसायीहरूले ऋण र बीमाको सहयोग पाउने समेत बताए।

वार्षिक रु एक अर्ब ३४ करोड ७५ लाखको कारोबार हुने पुष्प व्यवसायबाट हाल ४१ हजार व्यक्तिले प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रोजगार पाएका छन्। सन् १९५० बाट सामान्य स्तरमा सुरु भएको पुष्प व्यवसाय हाल ३८ जिल्लामा करिब ६७५ पुष्प फर्म तथा नर्सरी विस्तार भइसकेको छ। दुई हजार ८२० रोपनी जमिनमा व्यावसायिक खेती विस्तार भएको छ। चार दिनसम्म चल्ने सो मेलामा ६४ वटा स्टल राखिएका छन्। पुष्प व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्नकै लागि कृषि विकास मन्त्रालयले चालु आर्थिक वर्षमा ५ करोड ५० लाख रुपैयाँ छुट्याएको मन्त्रालयले जनाएको छ।

गोठ सुधार नहुँदा पशुपालन व्यवसाय संकटमा

जाजरकोट। पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले गोठ सुधार कार्यक्रम ल्याएको भएपनि जाजरकोट जिल्लामा अधिकांश क्षेत्रमा सुधारिएको गोठ नहुँदा पशुपालन व्यवसाय नै संकटमा परेको पशुपालक किसानहरूले बताउन थालेका छन्।

परम्परागत पशुपालन व्यवसाय गर्ने किसानलाई आवश्यक ज्ञानको कमी हुँदा सुधारिएको गोठ प्रयोग हुन नसकेको हो। ग्रामीण भेगका किसानले सबै पशुचौपाया, भेडा, बाख्रा, बोका, एकै ठाउँमा बाध्दा पशुपालन व्यवसाय फस्टाउन नसकेको जिल्ला पशुसेवा कार्यालयका पशुचिकित्सक डा गुरुप्रसाद खकुराल बताउछन्। “पशुसेवा कार्यालयसाग समन्वय नगर्दा र आवश्यक ज्ञानको अभावमा यहाका किसानले गोठ सुधार गर्न सकेका छैनन्” उनले भने। पशुचौपाया बाध्ने गोठ छुटाछुट्टै गरिनुपर्ने भए पनि जिल्लाका अधिकांश किसानले एकै ठाउँमा बाध्ने गरेका छन्।

पशु चौपायाको वृद्धि विकास र स्वस्थ बनाउनका लागि खोर फरक/फरक बनाउनुपर्ने हुन्छ। बाख्राको खोरमा खसीसँगै नराखेर अर्को ठाउँमा राख्दा स्वास्थ्यको लागि पनि राम्रो हुने तथा वृद्धि विकास छिटो हुन्छ। पशुपालन व्यवसाय विकासका लागि हाडनाता करणीबाट जन्मिएका पशुचौपाया वृद्धि विकासमा समस्यापर्ने भएकाले कार्यालयले सिफारिस गरेको उन्नतजातको राँगा, बोका प्रयोग गर्नुपर्ने जिल्ला पशुसेवा कार्यालयको सुझाव छ।

कार्यालयका अनुसार सुरक्षित खोर नहुँदा जिल्लामा सात प्रतिशत बाखा तुहिनै गरेका छन्। यस्तै जन्मसकेका ११ प्रतिशत पाठापाठी असुरक्षित खोरकै कारण मर्ने गरेका पाइएको छ। करिब ३५ प्रतिशत बाख्राले जुमल्याह पाठापाठी जन्माउने गरेको तथ्याङ्क रहेको छ। जिल्लामा मासिक ५१० तथा वार्षिक ६ हजार बढी खसी काटिने गरेको तथ्याङ्क छ।

जिल्लामा रु सात करोड ९५ लाख ६० हजारको मासु वार्षिक रुपमा बिक्री हुने गरेको पशुसेवा कार्यालयले जनाएको छ। मासु काट्दा खसी र बोकाको स्वास्थ्य अवस्थाको बारेमा थाहा नपाइकन जथाभावी काट्दा मानव स्वास्थ्यमा असर पर्ने गरेको छ।

ग्रामीण क्षेत्रमा पशुचौपायाका लागि औषधि बिक्री गर्ने पसल नहुनु र सेवा केन्द्र टाढा हुनुले स्थानीयवासी मारमा परेका छन्। पशुचौपाया बिरामी हुँदा सेवा केन्द्रसम्म पुग्नुका लागि बाटोघाटोको असहजताले किसान भन्नु समस्यामा पर्दै आएका छन्। जिल्ला पशु कार्यालयले प्रभावकारी रुपमा किसानका कुरा सुन्ने र व्यवसायीमुखी किसानलाई समय समयमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरेमा पशुपालन व्यवसायमा सुधार हुने देखिन्छ। जिल्लाका २६ गाविस र एक नगरपालिकामा एक लाख एक हजार बढी बाखा रहेका तथ्याङ्क छ। जिल्लाका चार स्थानमा वधस्थलको व्यवस्था गरिएको छ।

बीउ भण्डारण भवन निर्माण

म्याग्दी। जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा म्याग्दी जिल्लाको बरडुजा गाविस-९ धापुमा आलुको बीउ भण्डारण भवन निर्माण गरिएको छ।

दश मेट्रिकटन क्षमताको उक्त भवन रु पाँच लाख तीन हजारमा निर्माण भएको बताइएको छ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका प्राविधिक श्यामराज क्षेत्रीका अनुसार भवन निर्माणमा कार्यालयको रु दुई लाख ६१ हजार र किसानको रु दुई लाख ४२ हजार लगानी भएको छ।

भण्डारण गृह निर्माणसँगै हौसिए देवान

“सानै सहयोग भएपनि हाम्रा लागि वरदान सावित भयो”, नेपालगञ्जका वीउ व्यापारी देवानजंग चौधरीले हौसिए भने, उनले नेपाल सरकारको समेत आंशिक लगानीमा नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिकामा वीउ भण्डारण घर निर्माण गरेका छन्। उक्त भवनमा गोदाम घरसहित दुई वटा वीउ ग्रेडिङ गर्ने मेसिन २ थान, वीउ घुन किराबाट जोगाउन प्रयोग गरिने ट्रिट्टर

बीउ भण्डार भवन उद्घाटन गर्दै कृषि सचिव उत्तम कुमार भट्टराई

मेसिन दुई थान सहित विभिन्न सामग्री छन्। यी सबैमा उनले सरकारी अनुदान पाए र करिब आधा रकम भने आफूले पनि लगानी गरे। उनले २०६६ मा स्थापना गरेको साउथ इस्ट एसियन सिड्स कम्पनी प्रालिले मकवानपुरदेखि कञ्चनपुरसम्म र धादिङदेखि रुकुमसम्म आफ्नो व्यापार विस्तार गरेको छ।

कम्पनीले बाँके र दाङमा खाद्यन्त वीउ उत्पादन गर्छ भने हाइ ब्रिड जातका वीउ भने भारतबाट आयात गर्दछ। त्यसो त कम्पनीले गर्दै आएको छ।

स्थापनाको तीन वर्षपछि २०६९ सालमा सरकारले उनलाई करिब ४० लाख रुपैयाँको आर्थिक सहयोग प्रदान गर्‍यो यसबाट उनलाई थप मद्दत पुग्यो। यसै रकमको सदुपयोग गर्दै उनले ३ सय टन भण्डारण क्षमताको भण्डार गृह निर्माण गरे भने आवश्यक मेसिनहरू खरीद गरे। यसबाट उनको वीउ उत्पादन क्षमतामा थप २ सय टन वृद्धि भएको छ भने प्रतिघन्टा २० टन वीउ प्रशोधन गर्न सक्ने क्षमताको वीउ प्रशोधन मेसिन समेत जोड्न सफल भए उनी। “भाडाको गोदामबाट आफ्नै गोदाममा व्यापार गर्न पाउँदाको खुशी नहोला र?”, थप हर्ष व्यक्त गरे चौधरीले।

आफूले किसानहरूलाई प्राविधिक सहयोग दिँदै आएको कुरा गर्वसाथ सुनाउँछन् उनी। सरकारको क्षेत्रीय वीउ विजन प्रयोगशालासँग सहकार्य गरी किसानहरूलाई निशुल्क तालिम तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराएको चौधरीले बताए। व्यापारमा सफल भएपनि साभेदारहरूबाट भने समय समयमा धोखा खाएको अनुभव छ उनीसँग।

“मल, वीउ तथा तालिमको व्यवस्था हुँदा सजिलो महसुस गरेका छौं”, दाङका काशी चौधरीले भने। हरित क्रान्ति कृषि सहकारीसांग आवद्ध उनी पनि वीउ उत्पादक किसान हुन्। उनले उत्पादन गरेको वीउ साउथ इस्टले खरीद गर्दै आएको छ। एक दुई कट्टा मात्र जमिन भएका काशी हाल ठूलो व्यापारीका रुपमा स्थापित छन्। उनीहरू वीउ उत्पादनका साथै कुखुरा उत्पादकका रुपमा पनि चिनिन्छ। संस्थाका सञ्चालकमध्येका एक सन्नी प्रधानले आफूहरूले प्रतिपर्धी विउको मूल्य शृंखला विकासमा जोड दिएको बताए। धान,मकै र गहुँको उत्पादकत्व बढाई खाद्य सुरक्षामा योगदान दिने तथा ग्रामीण क्षेत्रमा गरिवी घटाउन योगदान दिने उद्देश्यले आफूहरूले प्रमूख खाद्यान्न बालीहरूको मूल्य शृंखला विकास उपआयोजना सञ्चालन गरेको प्रधानले बताए। उपआयोजनाका लागि कृषिविकास मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजनाले पूरक अनुदान प्रदान गरेको छ। “खाद्यान्नमा धान बेच्दा सस्तोमा बिक्री गर्नुपर्छ, तर वीउका लागि बेच्दा कम्तिमा पनि २० प्रतिशत बढी पैसा पाइन्छ”, कम्पनीमा वीउ उत्पादन गर्दै आएका खजुराका किसान सोनेलालले भने। उनले २२ विघामा धानको वीउ उत्पादन गर्दै आएका छन्। वीउका रुपमा बेच्न नसकिएको अन्न खाद्यान्नमा बिक्री गरिने उनले बताए। यस उपआयोजनाबाट २ सय ६६ घर परिवारले प्रत्यक्ष लाभ पाएका छन् भने तीमध्ये १ सय १६ परिवारका महिला, ५८ घर परिवारका जनजाति तथा ७ घर परिवारका दलित लाभान्वित भएको उपआयोजना प्रतिवेदनमा उल्लेख छ। उनीहरू प्रति हेक्टर साढे चार टन धानको वीउ र प्रति हेक्टर ३ टन गहुँको वीउ उत्पादन गर्छन्। उनीहरूले ३१ हेक्टर जमिनमा धान र १८ हेक्टर जमिनमा गहुँको वीउ लगाई डेढ सय टन धानको वीउ र ५५ टन गहुँको वीउ उत्पादन गरेका छन्। “वीउमा गुणस्तर कायम गर्न सकिँए उत्पादनमा २० प्रतिशतसम्म उत्पादन वृद्धिहुन्छ”, भण्डारण घर उद्घाटन गर्न नेपालगञ्ज पुगेका कृषि विकास मन्त्रालयका सचिव उत्तमकुमार भट्टराईले भने। उनले असल वीउमात्र किसानले पाए मात्र पनि खाद्य सुरक्षामा थप योगदान पुग्ने बताए। कार्यक्रममा व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजनाका निर्देशक डा. इन्द्रकान्त भाले आयोजना बढी भन्दा बढी किसानलाई लाभ प्रदान गर्न प्रयासरत रहेको बताए।

स्वस्थ माटो स्वस्थ उत्पादन
प्रांणारिक मलमा प्रति केजी रु.१० अनुदान

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय
हरिहरभवन, ललितपुर

पदीय दायित्व पूरा नगर्नु भनेको
समाज र राष्ट्रका लागि धोखा हो

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

Drought killing next year's sugar crop

RATCHABURI: Prasert Jitkham stoops down and pulls a yellowed sugar cane shoot from baked soil. The worst drought in more than 20 years has killed the plant he should harvest next year. The El Nino weather phenomenon has played

next year's crop.

"Farmers can't grow cane," said Boonthin Kotsiri, production director at the Office of Cane and Sugar Board. "There's no water."

Some farmers have turned to cultivating tapioca, he added,

Ruenthong. The plant can process 14,000 tonnes of cane per day.

"It is very worrying," he said, blaming El Nino as brightly painted trucks deliver the last of this year's cane crop to the refinery. "It hasn't rained in six months and the new canes are dying."

The drought was so bad that even irrigated fields could soon face problems as water levels were so low in canals and reservoirs, he said. As farmers get a lower yield from a smaller crop, more of them are getting into debt.

Of 400 farmers that sell their harvest to Mr Prasong's refinery, 30 have for the first time failed to repay loans administered by the refinery for the crop year. They are part of a growing number of rural Thais struggling with

havoc with crops across Southeast Asia and beyond. Thailand, the world's second-largest sugar exporter, will ship 20% less of the sweetener to international markets this year than last, and farmers fear the damage already inflicted on young cane plants could make next year worse.

A drop in exports from Thailand and India has contributed to forecasts for a widening global supply deficit this year, fuelling a rally in international prices to a 17-month peak last week and helping sugar outperform a commodity complex struggling with the slump in global oil prices.

"It's dead," Mr Prasert said, pulling the dusty shoot apart. "Worms have eaten up all its roots. They're all starting to die. This is the worst I've seen it since I started growing sugar cane in 1979." International prices may have rallied but farmers are reaping no benefits. Mr Prasert and other sugar farmers in this central province say they have lost 20%-30% of their output this year due to the drought.

Dry conditions make cane less sweet, so mills need more to produce the same amount of sugar. That means they pay farmers less per tonne.

As the drought takes its toll on the young cane, farmers, sugar mills and the government have soured on their outlook for

because it needs less water and generates similar income.

Sugar cane output is expected to fall below 95

million tonnes both this year and next, he said. That was down from 105.95 million tonnes in 2014-15.

Thailand, which typically exports about three quarters of its sugar output, will ship out about 7.1 million tonnes in 2015-16, down from 8.9 million tonnes a year ago. Sugar has rebounded from seven-year lows touched last August on concerns over supply from Asia, and similar Thai export volumes next year may prolong the tighter outlook for global fundamentals.

Debts rise

With cane output down, sugar mills and refineries are operating well below capacity.

Banpong sugar mill, a mid-sized plant in Ratchaburi, will run for only 90 days, 25% below its capacity 120 days, said manager Prasong

debt. Most are rice farmers, who were hit hard when the military seized power in 2014 and ended generous subsidies.

The irony for some in Ratchaburi is that they have taken a double hit: They were encouraged to convert to sugar from rice as the government sought to cut subsidy reliance and reduce massive rice stocks. For the first time in 50 years of growing cane, farmer Hant Krataithong said he could not repay debt this year with income from his harvest. He spent a lot of cash on fertilisers to compensate for the drought.

"I am in debt. But I have to keep going," he said, sitting on the porch of his house. "In previous years I could pay off my debt but this year I couldn't. It's worse than before."

Hail stone damages oranges, winter crops in Kaski

Pokhara: Oranges and winter crops in dozen of VDCs in the district have been destroyed by hailstone on Wednesday. The hailstone damaged crops worth over 10 million rupees. The storm accompanied by hailstone and rainfall caused huge damage to the crop and orange plants.

The flowers of oranges, winter crops including vegetables at Kristinachne Chaur, Bharatpokhari, Pumdibhumdi among other places have been damaged. Farmers in the areas are still assessing the damage and reeling under the pain as their crops were wiped out just before the harvesting period and as the orange trees had just begun to bloom.

Damages winter crops in Taplejung

Taplejung: Winter crops in dozens of the VDCs in the district have been wiped out by a hail storm. The storm brought strong winds and hail and rainfall and caused huge damages. The crops planted at Khewang, Suramkhim, Limbudin, Ankhop, Sikaicha, Tellok, Chakisbote, Ambegudin and district headquarters Phungling areas have been damaged. Farmers in the areas are still assessing the damage and reeling under the pain as their crops were wiped out just before the harvesting period.

11 industries face cases for substandard products

Pathari: The Regional Food Technology and Quality Control Office, Biratnagar has filed cases against 11 eastern region-based industries for producing substandard goods. Those industries facing the cases for violating manufacturing rules and regulations are BK Spice Industry, Dairy Fresh Industry Birgunj, Nepal Wellhope Agri-Tech Pvt Tankisinuwari, Star Feed Industries Jhapa, Milkfood Dairy Product Bara, Budhakaran Tea Packaging Jhapa, KB and Sons Nepal Lahan, Praveen Batare Biscuit Bakery Jhapa, Shreeram Refine Oil Product Pvt, Perry Fresh Industry Birgunj and Milkfood Dairy Product.

Goods manufactured by these industries were found to be sub-standard, Office Chief Pramod Koirala said. The sample test of goods was conducted to determine their quality, he said.

Meanwhile, the Biratnagar Sub Metropolitan City Office is allocating additional Rs eight million to its subordinate body to complete the construction of a slaughter house that started some six years ago in the town. Rs five million has already been released from the office reserve fund and an agreement on providing Rs three million more is likely to take place soon, Office Livestock Service Division Chief Hiralal Yadav said. Though the office started the construction of an advanced slaughter house in the city, it was halted in the mid citing the budgetary constraint.

17 Killed in clashes between I. cost farmers and herders

ABIDJAN: Seventeen people have died in clashes between arable farmers and nomadic herders in Ivory Coast's northeastern town of Bouna, the government announced Friday warning that the toll could rise. "During the night of 23-24 March, the situation became very aggravated and at this stage we have 17 people dead," defence ministry official Vincent Toh Bi said on state television.

A further 39 people were injured in the fighting, including five members of the security forces who intervened, he added. Around 900 defence and security personnel were deployed in the town to restore order. "This is a provisional toll. This is a crisis. We'll have to wait several more hours, or even several days, to have a definitive toll," said Toh Bi. Violent disputes between nomadic herders and farmers, often over grazing and watering rights, are not uncommon, but such a high death toll is rare. The farmers complain that their fields are ruined by the passage of herds of cattle.

कृषिलाई व्यावसायिक बनाउन जोड

बारा । कृषि क्षेत्रलाई देश विकासको सशक्त मेरुदण्डका रूपमा विकास गर्नका लागि कृषि अनुसन्धान कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिनुपर्नेमा कृषि वैज्ञानिक तथा प्राविधिकले जोड दिएका छन् ।

क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र परवानीपुरद्वारा आयोजित नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अन्तर्गतका कार्यालयहरूको मध्यमाञ्चलस्तरीय दोस्रो चौमासिक तथा अष्टमासिक प्रगति समीक्षा गोष्ठी कार्यक्रममा उनीहरूले जलवायु परिवर्तन भइरहेको अहिलेको अवस्थामा पनि कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि कृषि अनुसन्धानमा विशेष प्राथमिकता दिनु जरुरी रहेको औल्याएका छन् ।

उनीहरूले पर्याप्त बजेट र आवश्यकताअनुसार विशेषज्ञ तथा प्राविधिक जनशक्तिको पदपूर्ति नहुदा कृषि तथा पशुपक्षीको अनुसन्धान

कामकारबाही प्रभावित भइरहेकामा पनि जोड दिए । सो अवसरमा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् पशु तथा मत्स्य अनुसन्धान कार्यक्रमका निर्देशक डा सीताराम अर्यालले अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा परिवर्तित प्राविधिअनुसार नेपाली किसानलाई पनि प्रतिस्पर्धी र व्यावसायिक बनाउनुपर्ने आवश्यकतामाथि जोड दिदै परम्परागत कृषिलाई व्यावसायिक बनाउन कृषिका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा सम्बन्धित कृषि वैज्ञानिक तथा प्राविधिकले विशेष पहल गर्नुपर्ने विचार व्यक्त गरे ।

क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र परवानीपुरका क्षेत्रीय निर्देशक कैलाशप्रसाद भुङ्गेले केन्द्रको अनुसन्धान कार्यलाई बढी प्रभावकारी बनाउनका लागि विद्यमान बजेट र विशेषज्ञ तथा प्राविधिक जनशक्तिलाई नै अधिकतम सदुपयोग गरिएको छ

भन्दै अहिलेको प्रतिकूल परिस्थितिमा पनि यस केन्द्रका विशेषज्ञ तथा प्राविधिक जनशक्तिले कृषि अनुसन्धानका लागि देखाएको उत्साह र कर्तव्यलाई केन्द्रले मूल्याङ्कन गरिरहेको बताए ।

कार्यक्रममा क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र परवानीपुर, राष्ट्रिय धानबाली अनुसन्धान कार्यक्रम हर्दिनाथ, कृषि अनुसन्धान केन्द्र बेलाचापी, राष्ट्रिय तेलबाली अनुसन्धान कार्यक्रम नवलपुर, राष्ट्रिय उखुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम जितपुर, राष्ट्रिय मकै बाली अनुसन्धान कार्यक्रम रामपुर, कृषि औजार अनुसन्धान केन्द्र रानीघाट, राष्ट्रिय गाई अनुसन्धान कार्यक्रम रामपुरवाट सम्पादित कार्यको प्रगति विवरण, कार्य गर्दा आइपर्ने समस्या, चुनौती र त्यसको निराकरणका लागि अवलम्बन गरिएको प्रयासका विषयमा सम्बन्धित कार्यालयका प्रमुख तथा वरिष्ठ वैज्ञानिकले जानकारी गराए ।

पशुपन्छी विकास मन्त्रालय स्थापनाको औचित्य माग गर्दै कृषि समिति

काठमाडौं । व्यवस्थापिका-संसद, कृषि तथा जलस्रोत समितिले पशुपक्षी विकास मन्त्रालय स्थापनाको सैद्धान्तिक आधार तथा औचित्यका बारेमा जानकारी गराउन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयलाई निर्देशन दिएको छ । नयाँ संविधानले मन्त्रालयको सङ्ख्या बढीमा २५ को परिकल्पना गरेको अवस्था, प्रशासनिक सुधार आयोगले मन्त्रालय सङ्ख्या घटाउन दिएको सुझाव र कार्यक्षेत्र मिल्ने निकाय एउटै नबनाउदा कामकारबाही प्रभावकारी हुन नसक्ने समितिले स्पष्ट पारेको छ ।

कृषि विकास मन्त्रालय र पशुपक्षी विकास मन्त्रालयबीच समन्वय र सहजीकरण नहुदा मन्त्रालयका काम कारवाहीसमेत प्रभावित भएको जनाउँदै समितिका सभापति गगनकुमार थापाले दुई मन्त्रालयबीच समन्वय र सहजीकरणका लागि आवश्यक तदारुकता र पहल गर्न प्रधानमन्त्रीलाई ध्यानाकर्षण गराइएको बताए ।

पशुपक्षी मन्त्रालयले जारी गरेको ४० बुँदे प्रतिबद्धतामा समावेश कार्ययोजनालाई परिणाममुखी बनाउन, प्रत्येक बुँदाको मासिक कार्यतालिकासहितको कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्न, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन नीति तर्जुमा गर्न र सोको विस्तृत प्रगति प्रतिवेदन प्रत्येक महिना समितिमा पेस गर्न समेत समितिले निर्देशन दिएको छ । कृषि मन्त्रालय मातहतका विभिन्न निकायबाट प्रदान गरिने अनुदानलाई पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन, सम्बन्धित जिल्लाबाट प्रतिनिधित्व गर्ने जनप्रतिनिधि र स्थानीय निकायका प्रतिनिधिसाग समन्वय र छलफल गरी सम्बन्धित सबैलाई उपलब्ध गराउन, स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट सूचना सम्प्रेषण गर्न र सूचना सार्वजनिक रूपमा टाँस्न समेत समितिले निर्देशन गरेको छ ।

हिमाल आयोजनाले भुक्तानी गरेन

जुम्ला । उच्च पहाड कृषि व्यवसाय तथा जीविकोपार्जन सुधार आयोजना (हिमाली) अन्तर्गत उपआयोजना सञ्चालन गर्ने व्यवसायी मर्कामा परेका छन् । आठ महिनादेखि आयोजनाको केन्द्रीय कार्यालयले रकम भुक्तानी दिन ढिलाइका गरेका कारण व्यवसायी मर्कामा परेका हुन् । आठ/नौ महिनाको अन्तरालमा सम्झौता र भुक्तानीका काम हुन सकेका छैनन् । ऋण लिएर व्यवसाय सञ्चालन गरेका धेरै सञ्चालकलाई भने सावा र व्याज दुवैले च्यापेको छ ।

फाइदाको नाममा बढी घाटा व्यवहोर्नु परेको प्रियङ्का ताजा तरकारी उद्योगका सञ्चालक निर्मला शाहले बताउनु । “हामीले भेडापालनका लागि भवन निर्माणका साथै रकम आउनेबित्तिकै बुझाउने कागज गरी भेडाधनीसाग भेडा किन्यौं, तर हिमालीले बेलैमा भुक्तानी नदिएपछि साहुको वदनामी भएका छौं”-दरगारी भेडापालन समूहका अध्यक्ष

निलो बोहोराले बताए । उनले गत साउनमा आफूले भुक्तानीको लागि बिल पेस गरेको समेत बताए ।

सोही समूहका कोषाध्यक्ष लोकबहादुर बोहोराले आठ महिना बिन्दापनि व्यवसायीका समस्याप्रति आयोजना चिन्तित नरहेको गुनासो गरे । तर, आयोजना जिल्ला अनुगमन संयोजक राजेन्द्र गिरीले भने जिल्लाबाट व्यवसायीका सबै काम भएको बताएका छन् । उनका अनुसार ३९ व्यवसाय योजनाको सम्झौता रकम रु नौ करोड २६ लाख ४८ हजार ५४ बाँकी छ भने २२ योजनाको रु तीन करोड २२ लाख ८५ हजार ५९८ भुक्तानी गरिएको छ ।

हिमाली आयोजना केन्द्रीय कार्यालयका भेटेनरी अधिकृत मनोज शाहीले दुई महिनादेखि आयोजनाका निर्देशकले अवकास लिएको र सरकारले अर्को निर्देशक पठाउन समय लागेकाले भुक्तानी दिन ढिला भएको बताएका छन् ।

कृषक परिचय पत्र वितरणमा कोटा प्रणाली रोक्न आग्रह

चितवन । किसानहरूलाई उपलब्ध गराउने भनिएको किसान परिचय पत्र वितरण कार्यालाई सहज र पारदर्शी बनाउनु पर्ने भन्दै ११ बुँदे माग पत्र सहित राष्ट्रिय व्यवसायिक पशुपालन तथा दुग्ध

घोषणा गरेपनि घुमाउरो पाराले कर असुली गरेको र कृषक परिचय-पत्रको लागि पनि कर तिरेर मात्र आवश्यक कागजपत्र उपलब्ध गराइने प्रावधानले दोहोरो चरित्र देखाइएकोले त्यसलाई तत्काल

उत्पादक कृषि समाज, नेपाल चितवन शाखाले प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई ज्ञापन पत्र बुझाएका छन् ।

चितवन जिल्लामा तीनसय भन्दा बढी किसानहरूले व्यावसायिक रूपमा पशुपालन मार्फत अर्बौं रुपैयाँ गरी दैनिक लाखौं लिटर दूध उत्पादन गरिरहेको ध्यानाकर्षणमा उल्लेख गरिएको छ । नेपाल सरकार कृषि विकास मन्त्रालयले किसान परिचय पत्र वितरण कार्यविधि तथा यसका कार्यान्वयन पद्धतीहरू किसानहरूलाई व्यवहारिक रूपमा सहज र सरल नभएकाले त्यसलाई सहज बनाउने व्यवस्थाका मिलाउनका लागि पनि ज्ञापन पत्र मार्फत आग्रह गरेका छन् ।

परिचय पत्र वितरण सम्बन्धि सूचनाको किसानको पहुँचमा नपुगेको, निवेदन पेश गर्ने म्याद एक महिनाका लागि थप गर्नु पर्ने, कृषक परिचय पत्रलाई ७ हजारको कोटा निर्धारण हटाई वास्तविक किसान सबैलाई वितरण गर्नु पर्ने, कृषक परिचय पत्रको सिफारिसको लागि नगरपालिका वा गाविसबाटै व्यवस्था गर्नु पर्ने एवं सिफारिस निशुल्क हुनु पर्ने, जिल्लाको परिचय पत्र वितरण समितिमा पशुपालन तथा दूध उत्पादन गर्ने किसानहरूको प्रतिनिधित्व हुनु पर्ने, घरदैलोको माध्यमबाट अनुगमन गरी किसान परिचय पत्र वितरण गरिनु पर्ने, उत्पादनकर्ता किसानलाई मात्र परिचयपत्र उपलब्ध गराउनु पर्ने र कृषि उत्पादनलाई करमुक्त क्षेत्र

सञ्चाउनु पर्ने माग समेत किसानहरूले गरेका छन् । राष्ट्रिय व्यवसायिक पशुपालन तथा दुग्ध उत्पादक कृषि समाज, नेपाल चितवन शाखाका अध्यक्ष कृष्णराज भण्डारीको नेतृत्वको टोलीले प्रमुख जिल्ला अधिकारी विनोद प्रकाश सिंहलाई ज्ञापन पत्र मार्फत किसान परिचय पत्र वितरणमा देखिएको अन्यौलताका बारेमा ध्यानाकर्षण गरेका हुन् ।

ज्ञापन पत्र बुझ्दै प्रमुख जिल्ला अधिकारी विनोदप्रकाश सिंहले व्यावसायिक रूपमा कृषि उपज उत्पादन बृद्धि एवं दूध उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि प्रतिबद्ध भएर लागि रहेका वास्तविक किसानहरूलाई मात्र कृषक परिचय पत्र वितरण गरिनेमा ढुक्क हुन आग्रह गरेका थिए ।

समाजका उपाध्यक्ष विष्णु अधिकारी, सचिव इन्द्रमणि गैरे, सदस्य विदुर लामिछानेले दुग्ध उत्पादन गर्ने किसानहरूको समस्यालाई समाधान गर्नका लागि सरोकारवाला निकायले ध्यान दिन नसकेको भन्दै त्यसका लागि पनि पहल गरिदिन आग्रह गरेका थिए ।

कृषक परिचय पत्र वितरणमा गैर कृषकहरू नपर्नु र वास्तविक कृषकहरू नछुट्नु भन्ने सोचले कोटा प्रणाली भन्दा पनि वास्तविक किसान पहिचान गरी परिचय पत्र वितरण गर्नका लागि दवाव स्वरूप आफूहरूले ज्ञापन पत्र उपलब्ध गराएको अध्यक्ष कृष्णराज भण्डारीले कृषिसंगको कुराकानीमा बताए ।

कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि सदैव प्रयोग गर्नुहोस् लुम्बिको भोल मल

All Nepalese Tea & Coffee Center, Kupondol, Phone: 5535457, 5548201

Shalom श्योपा सिंगै

किसान यो देशका महान व्यक्तिहरु हुन्

योगेन्द्रकुमार कार्की
प्रवक्ता एवं सहसचिव
कृषि विकास मन्त्रालय

० आगामी आर्थिक वर्षका लागि कस्ता खालका कार्यक्रमहरु बन्दैछन् ?

हामीले आगामी वर्ष २०७३/७४ को कार्यक्रम बनाउँदैछौं। यो एउटा ऐतिहासिक क्षेत्रको कार्यक्रम निर्माण गरिरहेका छौं। नेपाल अहिले संघीयतामा लम्किएको छ। संघीय नेपालको संविधान २०७२ पनि आईसकेको छ, जुन कार्यान्वयनको चरणमा छ। संघियतालाई नै दृष्टिगत गरी केन्द्रिय सरकारले कसरी काम गर्ने, स्थानीय सरकारले कसरी गर्ने भन्ने विषयमा पनि हामीले बजेट तयार गर्नु पर्ने भएकाले कार्यक्रम बनाउनका लागि हामीलाई एउटा चुनौति पनि हो र अवसर पनि हो। तसर्थ सोही अनुरूप परिवर्तन देखिने किसिमले कृषिका कार्यक्रम निर्माण गरिरहेका छौं।

० कून आधारमा परिवर्तन हुने किसिमले कार्यक्रम निर्माण भयो भन्ने ?

मन्त्रालयमा हामीले कार्यक्रम निर्माण गर्नु अघि क्षेत्र क्षेत्र र जिल्लामा गएर धेरै पटक छलफल गरेका छौं। त्यसपछि विभागीय, मन्त्रालय स्तरमा गएर सम्बन्धित सरोकारवाला कृषक सञ्जालसंग, निजी क्षेत्रसंग, कृषि विकास गर्नलाई अपरिहार्य तत्व सिंचाई, उर्जा, कृषि सडकसंग सम्बन्धित कार्यालयहरूसंग समन्वय गरेर हामीले खाका तयार गरिरहेका छौं। नेपालमा हिमाल, पहाड र तराई तीन क्षेत्रलाई दृष्टिगत गरी उत्पादन बृद्धि गर्ने जस्तै

हिमालमा हुने फलफूल बालीहरुलाई, पहाडका महत्वपूर्ण बाली वस्तुहरुलाई र तराईमा हुने अन्नको भण्डारलाई कसरी सदुपयोग गर्ने भन्ने विषयमा बढी जोड दिएर हाम्रा कार्यक्रमहरु तयार गरेका छौं। हिमालमा स्याउ, ओखर लगायतका विभिन्न वस्तुहरुका बीउहरु कसरी उत्पादन गर्ने भन्ने विषयमा लक्षित गर्दैछौं। पहाडी क्षेत्रका महत्वपूर्ण वस्तुहरु कफी, चिया, अलैची बाली, बेसार, अदुवा फलफूलमा सुन्तला जातको फलफूलहरुलाई कसरी विकास गर्ने, तराईमा धान, गहुँ, मकैमा कसरी आत्मनिर्भर बनाउन सकिन्छ र अर्को दुई वर्षमा नेपाल कसरी खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर बन्न सक्छ भन्ने विषयमा अध्ययन गरेर कार्यक्रम राखेका छौं।

० गतवर्ष पनि यहाँहरुले स्थानीय तहबाटै योजना तर्जुमा गर्नु भएको थियो तर, योजना कार्यान्वयनमा आएन भन्ने गुनासो छ नि ?

स्वभाविक हो। हामीले यसलाई सकारात्मक रूपमा लिन्छौं परिवर्तन गर्नका थुप्रै गुनासाहरु आउनु पर्दछ। हामीले गरेका कार्यक्रमलाई कसैले सकारात्मक आलोचना कसैले नकारात्मक पनि आलोचना गर्नुपर्दछ। तब मात्र सुधार हुन्छ भन्ने बुझ्छौं। परिवर्तन गर्नको लागि यो अत्यावश्यक छ। गतवर्ष हामीले ल्याएका कार्यक्रमहरुले एउटा मूर्त रूप लिएको छ। जस्तै माछामा मिसन कार्यक्रम

ल्याएका छौं। जसमा एक हजार हेक्टरमा माछा पोखरीहरु निर्माण गर्ने भनेका थियौं त्यो अन्तिम चरणमा पुगेको छ। त्यसैगरी धानमा १५ जिल्लामा मिसन कार्यक्रम गर्ने भनेको थियौं त्यो कार्यक्रम अगाडि बढिरहेको छ। चैते धान र बर्खे धान। चैते धानमा ५ हजार हेक्टर बढाउने भनेका थियौं सो अनुसार हाम्रो कार्यक्रम भईरहेको छ। उत्पादन बृद्धि गर्ने भनेको थियो यो वर्ष त्यसका लागि काम भईरहेको छ। त्यसैगरी दलहनको मिसन कार्यक्रम चलिरहेको छ। महोत्तरी र सिराहालाई आंफ क्षेत्रको विकास गर्ने भनेका थियौं त्यो कार्यक्रम पनि चलिरहेको छ। फ्लोरिकल्चर विकास गर्न सके निर्यात गर्न सक्छौं भनेका थियौं त्यसमा पनि युवाहरु ठूलो मात्रामा क्रियाशील भएर लागिरेरनु भएको छ। त्यसकारण हामीले गतवर्ष बनाएका योजनाहरु अहिले कार्यान्वयनको अवस्थामा छ।

० चैते धान मिसन कार्यक्रममा ल्याउनु भयो तर सिंचाई अभावले चैते धानको रोपाईमा समस्या परेकै गुनासो छ नि किसानहरुको ?

चैते धान र बर्खेधान हुने २० वटा जिल्लाहरु मात्र हामीले लक्षित गरेर गईरहेका छौं। सबै कुराहरु एकै पटक गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा पनि छैन। तर चैते धान बाँफो जग्गा राख्नु हुन्छ भन्ने विषयमा कृषि मन्त्री चिन्तित हुनु हुन्छ। त्यसैका कारण मिसन बनेको हो। धानको उत्पादनमा दुई वर्षभित्र नेपाललाई

आत्मनिर्भर बनाउनु पर्दछ भन्ने विषयमा कृषि सचिव आफै लागि रहनु भएको छ। यसका लागि माथिदेखि नै जिम्मेवारी ढंगले काम भईरहेको छ। कृषि यस्तो साधन हो जुन नभई नहुने कुरा हो। सबै क्षेत्रबाट यसलाई विकास गर्नु पर्दछ भन्ने सोचले अगाडि बढिरहेको छौं। कहि कतै कमी कमजोरी भएमा आगामी वर्षहरुमा त्यस्ता कार्यक्रमलाई सुधार गरेर लैजान सकिन्छ।

० कृषि उत्पादन बृद्धि गर्ने महत्वपूर्ण पाटो भने सिंचाई हो तर सिंचाई मन्त्रालयसंग समन्वय अभाव भएकै कारण सिंचाई सुविधा नभएको हो भन्छन् नि हो ?

पहिले के भयो भन्ने कुरा होइन। अहिले कस्तो समन्वय छ भन्ने कुरालाई हेर्नुपर्दछ। पछिल्लो समयमा हामीबीच धेरै नै छलफल र बहस भईरहेको छ। अवका दिनमा कृषि र सिंचाई अलग नहुने अवस्थामा छ। जुन ठाउँमा सिंचाईको आवश्यकता छ। त्यस क्षेत्रमा सिंचाई पुऱ्याउन सिंचाई मन्त्रालय सकारात्मक रूपमा लागिरेरहेको छ। हामीलाई सिंचाई मन्त्रालयले सहयोग गर्न खोजको त छ। तर, त्यसलाई हामीले लिन सकेनौं भने त्यो हाम्रो कमजोरी हो। अहिलेसम्म ३६ प्रतिशत सिंचाई सुविधा पुगेको छ। सबै ठाउँमा सिंचाई सुविधा पुग्न सकेको छैन। जहाँ सिंचाई पुगेको

छैन त्यहाँबाट गुनासो आउनु स्वभाविक हो। त्यसलाई हामीले सकारात्मक रूपमा लिनु पर्दछ। किसानहरु यो देशका महान व्यक्तिहरु हुन्। जसले उत्पादन गरेर देशको ३१ प्रतिशत कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा योगदान गरिरहनु भएको छ भन्ने। वार्षिक आठ खर्वको कृषि उत्पादन भईरहेको छ।

० सिंचाईसँगै कृषिमा काम गर्ने जनशक्तिको अभाव छ। यो अवस्थामा कसरी कृषि उत्पादन बृद्धि गर्न सकिन्छ भन्ने ?

जनशक्ति अभाव भन्ने कुरा होइन। हामीसंग प्रशस्त मात्रामा जनशक्ति छ। ती जनशक्तिहरुलाई हामीले प्रयोग गर्न जानेनौं। जनशक्तिमा मात्र ध्यान दिएर पनि हुँदैन हामीले हाम्रो कृषि उत्पादनको लागत मूल्य कसरी घटाउने भन्ने तर्फ पनि सोच्नु आवश्यक छ। त्यसका लागि कृषि यान्त्रिकरणलाई पनि जोड दिएका छौं। जसका कारणले उत्पादन लागत मूल्य घटाउन सकिन्छ। कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि यान्त्रिकरणमा जोड दिँदै युवा लक्षित कार्यक्रमहरु हामीले विगतदेखि नै ल्याएको छौं। र उत्पादन बृद्धि पनि भईरहेको हामीले देखिरहेका छौं। हामी धान, मकै लगायतका वस्तुहरु उत्पादन बृद्धि कसरी गर्न सकिन्छ, निर्यात गर्न सकिन्छ भन्ने किसिमले कार्यक्रम तयार गरेका छौं। त्यसकारण कृषि उत्पादन बृद्धि हुँदैन भन्ने कुरामा कुनै शंका नै छैन। **० वैकुण्ठ भण्डारी**

**भूकम्पले घर छैन !
धान सुरक्षित गर्न ठाउँ छैन**

तर पनि मलाई केही डर छैन ! किनकी
अमेरिकी प्रविधिबाट नेपालमै उत्पादित तीन लेयरको PICS मैसँग छ
सम्पूर्ण किसानहरुका लागि सुरक्षित र हावा नछिर्ने अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको व्याग

PICS प्रयोग गर्ने तरिका

१. यस व्यागमा भण्डारण गर्नु अघि बीउ तथा खाद्यान्न राधोसँग सुकेको छ छैन सुनिश्चित गर्नुहोला।
२. सुकेको बीउ तथा खाद्यान्नलाई PICS Bag मा राख्नुहोस्। यसरी खाद्यान्न भर्दा व्याग व्यागको बीचमा खाद्यान्न जम्नबाट रोक्नुहोला।
३. PICS Bags मा बीउ तथा खाद्यान्न भरिसकेपछि मसिको केही छर्दै खाली राखी airtight गरि बाग्नुहोला।
४. पिचमा देखाएजस्तै व्यागलाई राधोसँग बाग्नुहोला।
५. एक पछि अर्को गरि तीनवटै प्लास्टिक liner लाई राधोसँग पिचमा देखाएजस्तै बाग्नुहोला।
६. PICS Bags पहिले घयोगपछि राधोसँग राधेर आवश्यकता अनुसार केरि केरि प्रयोग गरि खाद्य तथा औषधि गर्नुहोला।

NAF Seeds Pvt.Ltd
Natole, lalitpur
Phone : 5538748 Fax : 5534428
Website: www.nafseed.com